

DIDACTIEF Special

OPINIE EN ONDERZOEK VOOR DE SCHOOLPRAKTIJK

Netzwerk
Deutsch

Duits brengt je verder!

De kennis van het Duits loopt terug

71% van de jongeren zegt 'niets' met Duitsland te hebben
Slechts **26%** meent dat Duits de kansen op de arbeidsmarkt vergroot
of belangrijk is in het toekomstige beroepsleven

Dit terwijl veel Nederlandse bedrijven nu al zitten
te springen om Duitstalig personeel
Duitsland is met afstand de belangrijkste
handelspartner van **Nederland**.

In dit nummer: **2 Bommel** observeert Het Over Betuwe College **4 LinQ** en het Goethe-certificaat Steeds
meer scholen kiezen ervoor **6 Beweise/Fakten** **8 Wie schön!** Ewald Weiss over het belang van *Bildung*

‘Je vergroot je kansen met Duits’

De Oosterburen zijn nabij in Bemmelen en de kans neemt toe dat leerlingen in de toekomst in een Duitstalige omgeving werken en leren. Daarom biedt het Over Betuwe College zijn vmbo-t leerlingen volgend schooljaar Versterkt Talenonderwijs Duits (vto) aan.

Een kaart van Duitsland, check. Een Duitse vlag, check. We zijn in het lokaal Duits van het Over Betuwe College in Bemmelen. Docent John van Werven opent de les van deze vmbo-t 1 klas in het Duits: ‘Letzten Sonntag war etwas Besonderes, was?’ ‘De herdenking van de val van de Muur,’ zegt Ayhan. ‘Wat was er met die muur?’ vraagt Van Werven. ‘Dat was een scheiding tussen West en Oost,’ antwoordt de jongen. De docent schotelt de leerlingen vervolgens

een filmpje voor waar een rap Duits pratende vrouw de geschiedenis van Oost- en West-Duitsland en de Muur uiteen doet. De leerlingen beantwoorden daarover vragen. Dit jaar wordt voor het eerst Duits in klas 1 vmbo-t gegeven om de leerlingen meer Duits aan te bieden en voor te bereiden op Versterkt Talenonderwijs Duits (vto) in klas 2. ‘Zo kunnen ze aan het

eind van het jaar een keuze maken voor het reguliere programma of vto Duits,’ legt projectleider vto Duits Paul Kerrebijn uit.

Leerlingen die vto Duits kiezen, krijgen vanaf klas 2 een uur extra Duits, in totaal drie uur per week. ‘We gaan met name inzetten op extra spreekvaardigheid en Landeskunde, kennis van de Duitse taal en cultuur,’ legt Kerrebijn uit. Leerlingen volgen een verdiepend programma met excursies en uitwisselingen, deels via sociale media. Daarbij werkt het OBC samen met de Duitse Heinrich-Meyersschool uit Hamminkeln. Kerrebijn: ‘Denk aan een gezamenlijk bezoek aan de Duitse stad Kleef waar leerlingen samen opdrachten

uitvoeren, een vraaggesprek met iemand op straat voeren en een stadswandeling maken.’

Schreeuw om arbeidskracht

‘Als je een keer te vroeg rechtsaf slaat, rijd je zo Duitsland binnen,’ zegt Harry Grimmus, CvB-voorzitter van Scholengroep Over- en Midden-Betuwe.

‘Duitsland is zeer dichtbij in de regio,’ wil Grimmus, opgeleid als docent Duits, maar zeggen. Crisis in Nederland en werkgelegenheid over de grens en de Euregio-gedachte (regionale samenwerking in Europa) noemt hij als redenen voor vto Duits. ‘In de bouw is daar geen crisis geweest en in de kinderopvang en zorg schreeuwen ze om arbeidskrachten. In Duitsland hebben ze behoefte aan werknemers voor banen, in de maakindustrie bijvoorbeeld, die wij steeds minder hebben, maar waar we wel voor opleiden.’ De keuze heeft ook met de concurrentiepositie van de school te maken. ‘Ook hier kampen we met krimp en sinds de aankondiging dat we vto Duits gaan bieden, is het leerlingenaantal met tien procent gestegen.’

Voor de extra uren Duits gaat de school samenwerken met de lerarenopleiding Duits van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). ‘We gaan de studenten inzetten tijdens themadagen Duits, voor Landeskunde en om spreekvaardigheid te oefenen. We zetten in op spreekvaardigheid omdat scholieren die nu van het voortgezet onderwijs komen nauwelijks Duits spreken. Dat pruiem Duitsers niet, als Nederlanders daar willen werken. Je vergroot je kansen met vto Duits.’

De bedoeling is Versterkt Duits te koppelen aan het talentprogramma Lifestyle & Ondernemerschap. ‘De laatste groep leerlingen zijn handelaars van de toekomst die de grens overgaan,’ voorziet Grimmus. ‘Die

‘Sinds vto Duits is het aantal leerlingen gestegen met tien procent’

DEUTSCHILAND 10 km

komen we tegemoet door hen Duits aan te bieden.' Hij verwacht dat door vto de kwaliteit verder omhoog gaat. 'De lessen Duits zijn kwalitatief al heel goed, gezien de resultaten. Als de lessen Versterkt Duits voldoende kwaliteit en diepgang hebben, ben ik ervan overtuigd dat het niveau omhoog gaat.'

Voorbode van Tweetalig Onderwijs

Versterkt talenonderwijs houdt niet op bij het vmbo. In samenwerking met het ROC Nijmegen komt er een doorlopende leerlijn. 'Veel van onze vmbo-t leerlingen stromen door het naar het mbo. Als wij ze een stevige basis Duits geven, is het niet meer dan logisch dat ze daar verder kunnen,' vindt Grimmus. Het ROC Nijmegen heeft twee doelen voor Duits, vertelt Femke Spoeltman, projectleider keuzevak Duits Mach Mit. 'Ons ROC ligt aan de grens, daarom willen we dat al onze studenten in aanraking komen met Duits via taal- of culturele lessen, excursies, uitwisseling of stage. Daarnaast willen we vanaf augustus 2016 het keuzevak Duits bij alle opleidingen aanbieden. Willen studenten dat kiezen, dan moeten we ze via vto al op het vmbo enthousiasmeren.' Het ROC wil het keuzevak op beginners- en gevorderdenniveau aanbieden. 'Het zou mooi zijn als de vto-leerlingen bij ons met Duits verder gaan op gevorderdenniveau,' zegt Spoeltman.

CvB-voorzitter Grimmus ziet versterkt Duits als voorbode van Tweetalig Onderwijs (tto). De school biedt al tto Engels aan voor havo- en vwo-leerlingen. 'Op termijn willen we dat uitbreiden naar tto-Duits. Op dit

moment zijn er in Nederland maar twee vo-scholen die tto-Duits aanbieden.

Dit in tegenstelling tot 127 gecertificeerde tto-Engels-scholen. Er moet aan nogal wat eisen worden voldaan. Leraren moeten op scholing, er moeten meer native speakers in huis zijn bijvoorbeeld. Er is dus nog genoeg werk te verzetten. Ik laat het organisch ontstaan.' En op termijn wil het OBC Duits ook bij het havo een steviger plaats geven. 'We hebben het International Business College waarmee we leerlingen voorbereiden op een baan in de zakenwereld. Bij dat profiel hoort verplicht Duits en dat kunnen doorstromende vmbo-leerlingen niet kiezen als ze geen vto-Duits hebben gevolgd,' vertelt Grimmus.

Duits als voertaal

Ondertussen oefent klas één spreekvaardigheid. 'Was ist der beste Film, den Sie in Ihrem Leben gesehen haben?' vraagt Rick's buurman. 'The Hunger Games, das finde ich einen schönen Film.' Docent Duits Van Werven ziet versterkt Duits als kans om op hoger niveau aan de slag te gaan. 'Het doel is in het tweede jaar volledig over te gaan op Duits als voertaal. We willen er vakoverstijgend aandacht aan besteden bij onder andere geschiedenis en kookles. Dat laatste geef ik ook en dan zoek ik Duitse recepten.' Leerlingen Yara en Femke komen geregeld in Duitsland om te shoppen. 'Voor kleding en koffie,' vertelt Yara. 'We gaan regelmatig naar Kleef, een heel mooie stad,' vindt Femke. Of ze versterkt Duits kiezen? Dat weten de meiden nog niet. Yara ziet wel de voordelen. 'Het lijkt me makkelijk, want voor je werk kun je veel aan Duits hebben. Mijn moeder kreeg voor haar werk bijvoorbeeld Duitsers aan de telefoon die wilden bestellen.' ■

'Scholieren die nu van school komen, spreken nauwelijks Duits'

‘Met meer plezier naar de les’

De Haarlemse scholengemeenschap Het Schoter is een van de middelbare scholen die deelnam aan het LinQ-project. Doel: het schoolvak Duits aantrekkelijker maken en het niveau verhogen.

‘Guten Morgen, meine Herren,’ begroet mevrouw Fein de eerste leerlingen die binnen schuifelen. ‘Guten Morgen,’ antwoorden de jongens - spijkerbroek, capuchontrui, gympies -. Kort daarna komen ook de andere leerlingen zachtjes kletsend binnen. Even daarvoor heeft de docent het bovenraam opengezet, de computer opgestart en op het digitale schoolbord is een Duitse tekst verschenen over een boekenbeurs, die mevrouw Fein zelf geschreven heeft. ‘De woordjes uit de leergang die ze moesten leren, heb ik verwerkt in dit verhaal. Zo komen ze die woorden tegen in een context.’ Straks gaan de leerlingen zelfstandig de tekst vertalen.

Minder populair

We bevinden ons in lokaal 313, op de derde verdieping van scholengemeenschap Het Schoter in Haarlem. Deze school deed zes jaar geleden mee met het LinQ-project. Met als doel het op een hoger plan tillen van het onderwijs in Duits. ‘We merkten dat Duits minder populair werd. Minder kinderen kozen het als profielvak,’ licht docente Heike Fein (52) toe. ‘We wilden Duits een flinke boost geven en het vak

weer op de kaart zetten.’ Toen het LinQ-project op hun pad kwam grepen ze dit met beide handen aan. De hele sectie Duits deed mee. ‘We kregen goede scholing. Onze kennis is nu helemaal *up to date*. En we leerden hoe we zelf materialen konden ontwikkelen om de methodelessen te ondersteunen en leuker te maken.’ De door mevrouw Fein zelfgeschreven tekst over een boekenbeurs is daar een voorbeeld van.

Muttersprachlerin

De leerlingen zoeken een plaats. Ze mogen zitten waar ze willen. ‘Dat kan bij 6 vwo.’ ‘Nehmt bitte eure Schreibhefte und einen Stift,’ verzoekt mevrouw Fein. Het is nu muisstil in het eenvoudig ingerichte lokaal. Aan het LinQ-project deelnemende scholen hebben docenten aangetrokken die uit het land zelf komen. Fein is ook een *Muttersprachlerin*. Vijfentwintig jaar geleden kwam ze, toen nog fysiotherapeute, vanuit het West-Duitse Koblenz, voor de liefde naar Nederland. Hoewel ze prima Nederlands spreekt, is de voertaal in haar lessen altijd Duits.

Denken, delen, uitwisselen

Leerling Daan Butterman (16), die met zijn klas, 5 vwo, het uur hierna les krijgt van mevrouw Fein, is hier zeer tevreden over: ‘Van een Duitse leer je de taal het beste. Zij zal geen fouten maken en ze heeft geen accent.’ Maar begrijp je de uitleg wel als deze helemaal in het Duits is? Daan: ‘In het begin was dat lastig, maar nu versta ik over het algemeen alles. En als ik een woord niet ken, dan vraag ik het gewoon.’ ‘Time out’, spreekt Mevrouw Fein haar klas toe als de tijd voor het vertalen om is. ‘Wenn ihr nicht fertig seid, ist das kein Problem.’ De leerlingen bespreken hun vertaling nu met een klasgenoot. Woorden die ze beiden niet kennen proberen ze samen op te maken uit de context. ‘Noch eine Minute,’ zegt mevrouw Fein na een poosje. Tot slot wordt de vertaling klas-sikaal nagekeken. Om de beurt mogen de leerlingen

Het LinQ-project

Sinds 2005 kunnen middelbare scholen die hun Duitse onderwijs willen versterken deelnemen aan het LinQ-project. Onder begeleiding van het EP-Nuffic worden docenten een schooljaar lang geholpen bij het invoeren van de LinQ-principes zoals: de doeltaal als voertaal, activerende werkvormen, native-speakers, meer aandacht voor land en cultuur en leerlingen de mogelijkheid bieden het Goethe-certificaat te halen. Ook krijgen zij ondersteuning bij het zelf ontwikkelen van lesmaterialen en krijgen zij scholing in de laatste ontwikkelingen op hun vakgebied.

‘De lessen zijn veel aantrekkelijker geworden,’ vertelt docent Heike Fein

Tekst Angelique Juárez
Beeld De Beeldredactie

een zin oplezen. De werkvorm die de docente hanteert is: ‘denken, delen, uitwisselen.’ Dit doet ze ook bij het volgende onderdeel: vragen beantwoorden na het zien van een filmpje. De leerlingen kijken naar een filmpje op YouTube: een auteur, een bezoeker en een verslaggever die aanwezig zijn op een boekenbeurs in Duitsland, beantwoorden vragen over jeugdliteratuur. Aandachtig, op hun ellbogen steunend, kijken en luisteren de leerlingen van 6 vwo naar de interviews. Na afloop beantwoorden ze de vragen. Eerst individueel (*denken*), daarna bespreken ze het met een klasgenoot (*delen*) en tot slot geven de leerlingen in vloeiend Duits klassikaal de antwoorden (*uitwisselen*).

Lokale kranten

Het gebruik van YouTube-filmpjes en zelfgemaakte lessen is een van de grote verschillen tussen het onderwijs nu en vroeger op Het Schoter. ‘De lessen zijn veel aantrekkelijker geworden,’ vertelt Fein. Een ander voorbeeld van zelfgemaakte lessen is het ‘Lokale kranten project’. Leerlingen lezen, zes weken lang, online lokale Duitse kranten, zoals de *Aachener Zeitung* en de *Rhein Zeitung*. Ze vatten de gelezen artikelen in het Duits samen, en maken er een woordenlijst bij met de woorden die ze moeilijk vonden en de vertaling. Vervolgens geven ze voor de klas een presentatie over de krant. Wat is de doelgroep? Wat voor soort stukken schrijven ze? Voor de laatste opdracht kruipen de scholieren in de huid van een reporter en schrijven zelf een artikel voor ‘hun’ krant. Daan merkt dat zijn Duits na dit project vooruit is gegaan. ‘Ik kan de mensen in Duitsland nu echt beter verstaan.’

Het Goethe-certificaat

LinQ-scholen bieden hun leerlingen de mogelijkheid een Goethe-certificaat te halen: een internationaal erkend diploma, los van het curriculum, dat bestaat op verschillende niveaus van het Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen. Op 90 scholen (2.000 leerlingen) hebben ambitieuze leerlingen dit diploma gehaald. Zo ook op het Teylingen College Leeuwenhorst in Noordwijkerhout. Eind vorig jaar behaalden bijna negentig leerlingen uit de 3e en 5e klassen het certificaat. De school biedt al sinds 2007 leerlingen uit boven- en onderbouwklassen de mogelijkheid het Goethe-certificaat te behalen. In samenwerking met het Goethe-Institut Amsterdam, de instelling ter bevordering van de Duitse taal en cultuur in Nederland, werden de leerlingen tijdens trainingsmiddagen door docenten op het taalexamen voorbereid. En met succes: op de certificaten van de meeste deelnemers staat als eindcijfer minimaal een *gut* en bij 36 leerlingen zelfs het hoogst haalbare resultaat: *sehr gut*.

Goed op je cv

LinQ-scholen als Het Schoter bieden hun leerlingen ook de mogelijkheid een Goethe-certificaat (zie kader) te halen. Fein geeft eerlijkheidshalve toe dat, tot nu toe, er geen leerlingen zijn die dit certificaat behaald hebben: ‘We hebben het meer keren opgestart, maar voor veel leerlingen bleken de twee uur per week extra les toch moeilijk op te brengen.’ Maar dit jaar starten ze opnieuw met een klein groepje. Daan is een van hen: ‘Ik wil misschien economie gaan studeren. Dan is Duits belangrijk, omdat Duitsland een belangrijke handelspartner van Nederland is. En het staat gewoon goed op je cv.’ De bel gaat en de les is afgelopen. ‘Macht eure Hausaufgaben. Sie stehen schon in der Magister-Agenda,’ geeft mevrouw Fein haar leerlingen mee. ■

Tekst Angelique Juárez

Beeld Shutterstock

De stelling

Kees van Eunen, van Werkgroep Deutsch macht Spaß, reageert op 3 prikkelende stellingen

Duits is mondiaal helemaal niet belangrijk

'Duits is in Europa met afstand de grootste moedertaal. Ruim vóór Engels! En Duits wordt in zeker vier werelddelen als moedertaal gebruikt. Daarnaast is het voor ons, samen met Engels, de belangrijkste handelstaal.'

Leerlingen vinden Duits saai

'Dit hangt zeer van de docent(e) af. Bovendien zijn de methodes zeer afwisselend geworden en is er online een enorm fraai venster op de Duitstalige wereld geopend. Maar de docent(e) moet het doen.'

De Duitse taal heeft een negatieve associatie met de Tweede Wereldoorlog

'Grappig genoeg hebben alleen de media, volwassenen dus, het er steeds weer over. Leerlingen van nu feitelijk nooit (meer). Enquêtes wijzen uit dat Duitsland en de Duitsers heel populair geworden zijn. Duitsland is het favoriete vakantieoord van Nederlanders, vóór Frankrijk, Spanje en Griekenland.'

3 vragen over... De Actiegroep Duits

Wie Mensen van de Duitse Ambassade in Den Haag, het Duitsland Instituut Amsterdam, de Duits-Nederlandse Handelskamer en het Goethe-Institut Nederlande. **Waarom** Uit onderzoek van het Duitsland Instituut Amsterdam (2010) bleek dat Nederlandse scholieren matig geïnteresseerd zijn in de Duitse taal. Bovendien bleek dat sinds de jaren

'90 het aantal Duits-leerders op scholen en universiteiten met ongeveer een derde was gedaald. Hervormingen in het onderwijs waren de oorzaak. Hierdoor kreeg Duits meer concurrentie van andere talen.

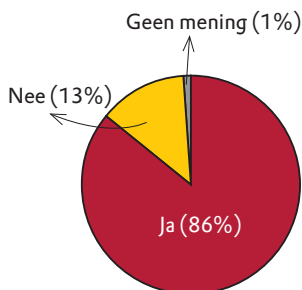
Tegelijkertijd werden de keuzemogelijkheden in de bovenbouw beperkt. **Wat** Het imago van de Duitse taal in Nederland verbeteren, jongeren het belang van de Duitse taal laten inzien en hen een breder beeld geven van de Duitse cultuur.

Meer informatie op de campagnesite: www.machmit.nl (Doe mee!).

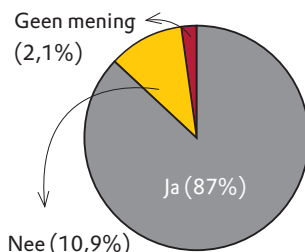

Met Engels komen we er toch ook wel!

Kennis van de Duitse taal in de handel met Duitsland is van groot belang. Dit blijkt uit onderzoek van de Duits-Nederlandse Handelskamer en exportorganisatie Fenedex (2012) onder bedrijven in hun netwerk naar het belang van kennis van de Duitse taal.

Is het beheersen van de Duitse taal noodzakelijk om export naar Duitsland te realiseren en te onderhouden?

Zouden Nederlandse bedrijven meer omzet in Duitsland kunnen behalen wanneer zij de Duitse taal (nog) beter zouden beheersen?

130 activiteiten op de Dag

Op het Barlaeus Gymnasium in Amsterdam interviewden leerlingen mensen met Duits als moedertaal. Op kinderdagverblijf Okidokids in Leiden werd voorgelezen in het Duits. En de Havo afdeling van VSO De Ambelt in Zwolle deed mee met de actie 'Jouw hit? Mach mit!': leerlingen maken een eigen videoclip bij de Duitse hit 'Lieder' van Adel Tawil. Een greep uit de bijna 130 activiteiten die scholen en bedrijven organiseerden

Themaweek of spreekbeurt? Kijk op Duitslandinstituut.nl

Weten waarover in Duitsland het publieke debat gaat en hoe Duitsland omgaat met actuele kwesties, zoals de eurocrisis, Afghanistan, terrorisme en problemen in bijvoorbeeld de zorg en het onderwijs? Kijk op Duitslandinstituut.nl. Daarnaast biedt de website ook veel geschiedenis, film, literatuur, sport, economie, staatsinrichting en geografie.

Verder in je vak

Voor docenten zijn er allerlei mogelijkheden om hun expertise te verdiepen: levendetaalen.nl heeft een actieve sectie Duits en organiseert een jaarlijkse studiedag voor talendocenten. Nationaalcongresduits.nl kent elke twee jaar een groot congres in Lunteren (op 6-7 maart a.s.). Duitslandinstituut.nl en het Goethe-Institut (www.goethe.de/ins/nl/ams/nlindex.htm) bieden verschillende activiteiten aan. Alumniportal-deutschland.org tenslotte, organiseert veel voor mensen die een tijd in Duitsland hebben gestudeerd. Kortom: voor elk wat wils.

Scholieren met vak Duits in het voortgezet onderwijs

1995	540.000
2005	422.000
2014	380.000

Bron: Ständiger Ausschuss für Deutsch als Fremdsprache, Datenerhebung 2014 Goethe-Institut

van de Duitse taal

op 10 april 2014 tijdens de Dag van de Duitse taal. De Actiegroep Duits riep deze dag drie jaar geleden in het leven als onderdeel van hun campagne om Duitsland en haar taal populairder te maken onder scholieren.

In 2015 is de Dag van de Duitse taal op 23 april, met daaraan gekoppeld de Dag van de Buurtaal in de regio Achterhoek.

5 TIPS!

Aantrekkelijk Duits onderwijs? 5 tips!

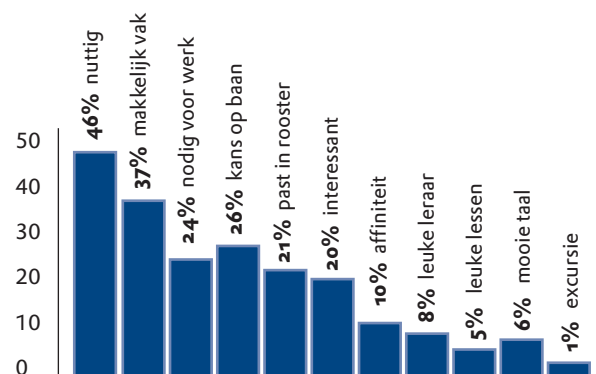
1. Maak een langer verblijf in Duitsland een verplicht onderdeel van de lerarenopleiding.
2. Investeer in native speakers Duits.
3. Laat elke leerling minimaal één keer in de schoolloopbaan kennis maken met een Duitser (kan ook e-mailproject of gastspreker zijn).
4. Laat kijk- en luistervaardigheid deel uitmaken van het Centraal Schriftelijk Eindexamen.
5. Stimuleer uitgevers de doeltaal als instructietaal in hun lesmethodes te gebruiken.

Bron: Belevingsonderzoek van het Duitsland Instituut Amsterdam

Duitsland belangrijkste handelspartner van Nederland

Gemiddeld heeft Nederland elke vierde euro die het aan zijn gehele export verdient, aan Duitsland te danken. De totale export van Nederland in 2013 bedroeg 428,46 miljard euro. Hiervan ging bijna een kwart naar Duitsland: 106 miljard euro.

Waarom kiezen leerlingen voor het vak Duits?

Bron: Belevingsonderzoek van het Duitsland Instituut Amsterdam

Uitwisselend onderwijs

Een goede buur ...

Het schoolvak Duits verliest aan populariteit. In Amsterdam zijn er scholen waar het helemaal niet meer gegeven wordt. En dat is erg, zegt **Ewald Weiss**, bestuursvoorzitter van het Calandlyceum in Amsterdam. Want vreemde talen leren vormt je mens-zijn. Hij zet zich daarom actief in voor het vak.

Waarom moeten leerlingen Duits leren? 'Engels beheersen we nog goed, de andere vreemde talen steeds minder. Zonde, want een vreemde taal leren is goed voor je. Voor je hersenen, je leert diversiteit van dichtbij kennen en voor je *Bildung* als mens. Werelden gaan voor je open als je een andere taal leert. We leven in Europa, in een

internationale wereld, daar moet burgerschapsontwikkeling over gaan. Dat gaat via de talen. Begin dus bij je (Duitse) burens. We leven naast elkaar, hebben open grenzen, maar begrijpen elkaar steeds minder. Duits is letterlijk dichtbij. Een uitwisseling is zo te organiseren en niet duur. En het allerbelangrijkste: leerlingen uit Duitsland komen ook makkelijk naar ons.'

Is uitwisseling zo belangrijk dan?

'Op uitwisseling ervaar je dat het anders kan. Nederlandse leerlingen zien bijvoorbeeld dat betrokkenheid in de klas in Duitsland meetelt voor je cijfer. Dat leerlingen daarom anders in de les zitten. En: de leerlingen uit Duitsland komen ook bij onze leerlingen op bezoek. Ze logeren bij hen thuis. Maken hun school, hun leven mee. Zo'n ervaring blijft ze hun leven lang

bij. Ook voor leraren is zo'n uitwisseling belangrijk. Ze spiegelen hun beroepspraktijk, zien hoe ze het daar aanpakken, hoeveel uur ze draaien en wat ze verdienen.'

Het vak gaat u aan het hart.

'Ja, het lerarentekort bij Duits is groot. En dat merk je aan de kwaliteit van de lessen. Onbevoegde leraren kunnen niet hetzelfde eruit halen als een goed opgeleide docent. Bijvoorbeeld een toneelstuk in het Duits opvoeren. Hier leren leerlingen zo veel van, een cultuur, een gedachtewereld gaat voor ze open. Dat vergroot hun kennis echt. In Amsterdam werken vijf VO-scholen (o.a. het Calandlyceum), daarom nauw samen met vijf opleidingsinstituten, waaronder Inholland. Binnen dat samenwerkingsverband, de Nieuwe Opleidingsschool Amsterdam (NOA), hebben we duidelijke afspraken over de begeleiding van studenten. Waar vroeger de ene student eerst alleen achter in de klas mocht zitten en de ander gelijk les mocht geven, zijn de stages nu overal hetzelfde. Belangrijk, want veertig procent van de opleiding gebeurt op school.'

Werven jullie ook leerlingen voor de lerarenopleiding Duits?

'Nee, we brengen ze direct in contact met Duitse studenten die in Amsterdam studeren. Zij verzorgen via NOA gastlessen op scholen. Op het Calandlyceum attenderen we leerlingen die hoge cijfers halen of die opvallen in het leerlingenmentoraat op de studie Duits. Met NOA en Inholland hebben we ook contact met de Universiteit Duisburg/Essen. Studenten en docenten van de lerarenopleiding volgen er jaarlijks een speciaal programma. Ze reflecteren met Duitse collega's in het Duits over het vak. En komen opgeladen terug. Ook hier geldt: uitwisseling doet het vak goed.' ■